

FIȘA DISCIPLINEI

Anul universitar 2025-2026

Anul de studiu III / Semestrul I

1. Date despre program

1.1. Instituția de învățământ superior	Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia
1.2. Facultatea	ISTORIE, LITERE ȘI ȘTIINȚE ALE EDUCAȚIEI
1.3. Departamentul	ISTORIE, ARHEOLOGIE ȘI PATRIMONIU
1.4. Domeniul de studii	Arheologie
1.5. Ciclul de studii	Licență
1.6. Programul de studii/calificarea*/Grupă de bază ESCO	arheolog (COR 263206), istoric (COR 263302), promotor local (COR 263220)/Cod calificare conform ESCO (European Skills/Competences, Qualifications and Occupations) (https://data.europa.eu/esco/isco/C2633 2633 - philosophers, historians and political scientists;): 2633 - Filozofi, istorici și specialiști în științe politice; https://data.europa.eu/esco/isco/C2422 – 2422 – political adviser/Acces în ciclul de masterat

2. Date despre disciplină

2.1. Denumirea disciplinei	ARHEOLOGIE SOCIALĂ ȘI FUNERARĂ		2.2. Cod disciplină	A.3102			
2.3. Titularul activității de curs	Prof. Dr. Mihai Gligor						
2.4. Titularul activității de seminar / laborator	Drd. Alexandra Sicoe						
2.5. Anul de studiu	III	2.6. Semestrul	I	2.7. Tipul de evaluare (E/C/VP)	E	2.8. Regimul disciplinei (O – obligatorie, Op – opțională, F – facultativă)	O

3. Timpul total estimat

3.1. Numar ore pe saptamana	4	din care: 3.2. curs	2	3.3. seminar/laborator	2
3.4. Total ore din planul de învățământ	56	din care: 3.5. curs	28	3.6. seminar/laborator	28
Distribuția fondului de timp					ore
a. Studii după manual, suport de curs, bibliografie și notițe					30
b. Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					24
c. Pregătire seminarii/laboratoare, teme, referate, portofolii și eseuri					25
d. Tutoriat					10
e. Examinări					2
f. Alte activități universitare (vizite de studiu, consultații proiecte)					3

3.7 Total ore studiu individual	79
3.8. Total ore activități universitare	71
3.9 Total ore pe semestru	150
3.10 Numărul de credite**	6

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1. de curriculum	<i>Preistorie generală, Introducere în arheologie</i>
4.2. de competențe	

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. de desfășurare a cursului	Sală de curs dotată cu laptop și videoproiector, PPT
5.2. de desfășurarea a seminarului/laboratorului	Sală dotată cu laptop și videoproiector, PPT

6. Competențe specifice acumulate

Competențe profesionale	<i>C2. Utilizarea cunoștințelor de bază pentru explicarea și interpretarea unor variate tipuri de concepte, situații, procese, proiecte asociate domeniului Istorie</i>
Competențe transversale	

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor specifice acumulate)

7.1 Obiectivul general al disciplinei	<i>Definirea și prezentarea corectă a principalelor concepte folosite în studiile istorice, a marilor etape și procese din istoria omenirii, a stadiului actual al istoriografiei și a metodelor centrale ale cercetării istorice.</i>
7.2 Obiectivele specifice	<i>Aplicarea metodelor criticii interne și externe la studiul izvoarelor istorice edite (texte, mărturii orale, vestigii materiale) în vederea restabilirii cât mai precise a faptelor istorice.</i>

8. Conținuturi*

8.1 Curs	Metode de predare	Observații
C1. Arheologia funerară. Studiul comportamentului uman legat de moarte din perspectivă arheologică. Terminologie, concepte specifice.	Expunere, conversație, PPT	2
C2. Practici mortuare și monumente funerare.	Expunere, conversație, PPT	2
C3. Rituri și ritualuri funerare. Inhumăția și cremația în preistorie. Tratarea corpurilor.	Expunere, conversație, PPT	2
C4. Necropolele preistorice. Topografie, planimetrie, caracteristici.	Expunere, conversație, PPT	2
C5. Morminte izolate și morminte în cadrul așezărilor. Morminte multiple. Inmormântări secundare. Osuare.	Expunere, conversație, PPT	2
C6. Inventarul funerar. Statutul social al decedaților. Bunurile de prestigiu și ofrandele	Expunere, conversație, PPT	2
C7. Cultul strămoșilor și „semnele” de aducere aminte. Mormintele cenotaf	Expunere, conversație, PPT	2
C8. Arheologia conflictelor în preistorie.	Expunere, conversație, PPT	2
C9. Siturile ceremoniale și practicile sacrificiale.	Expunere, conversație, PPT	2
C10. Fenomenul înmormântărilor tumulare.	Expunere, conversație, PPT	2
C11. Arheologia funerară în epoca fierului.	Expunere, conversație, PPT	2
C12. Practicile funerare în epoca romană.	Expunere, conversație, PPT	2
C13. Demografia arheologică. Structura populației. Organizarea socială	Expunere, conversație, PPT	2
C14. Familia și gospodăria acesteia (locuința și anexele). Dovezi bioarheologice privind migrația.	Expunere, conversație, PPT	2

Bibliografie

- Ailincăi, S. (2015): *Trăind cu morții. Inmormântări în așezările de la începutul epocii fierului între Balcani, Tisa și Nistru*, Centrul de Studii Transilvane, Cluj-Napoca
- Balteș, G., Gligor, M., Condurățeanu, M. B. (2024): *Cronologie relativă vs. cronologie absolută privitoare la orizontul scitic din Transilvania. Necropola de la Sâncraia-Dâlma lui Candin (jud. Alba)*. Terra Sebus, 16, p. 31-59.
- Bernabed Brea, M., Mazziere, P., Micheli, R. (2010): *People, dogs and wild game: evidence of human-animal relations from Middle Neolithic burials and personal ornaments in northern Italy*. Documenta Praehistorica, XXXVII, 125-146.
- Bicbaev, V. (2010): *The Copper Age Cemetery of Giurgiu-lești*, in D. W. Anthony, J. Chi (Eds.), *The Lost World of Old Europe. The Danube Valley, 5000-3500 BC*, Princeton University Press, p. 212-225.
- Bistáková A., Pažinová N. (2010): *(Un)Usual Neolithic and Early Eneolithic mortuary practices in the area of the North Carpathian Basin*. Documenta Praehistorica, XXXVII, 147-160.
- Bolog, A (2017): *Necropola romană de la Apulum, Dealul Furcilor-Podei (campaniile 2008-2012)*, Ed. Risoprint, Cluj-Napoca.
- Bondár M., Raczky P. (Eds.) (2009): *The Copper Age cemetery of Budakalász*, Budapest.
- Bonogofsky, M. (Eds.) (2006): *Skull Collection, Modification and Decoration*, Archaeopress, BAR International Series, 1539.
- Borić D., Raičević J., Stefanović S. (2009): *Mesolithic cremations as elements of secondary mortuary rites at Vlasac (Serbia)*. Documenta Praehistorica, XXXVI, 247-282.
- Chamberlaine, A. (2006): *Demography in archaeology*, Cambridge University Press.
- Crubézy, E. (2000): *L'étude des sépultures ou du monde des morts au monde des vivants. Anthropobiologie, archéologie funéraire et anthropologie de terrain*, in E. Crubézy, E. Lorans, C. Masset, F. Perrin, L. Tranoy (Eds.), *L'Archéologie funéraire*, Errance, Paris, p. 8-54.
- Condurățeanu, B., Gligor, M. (2021): *Topografia și cronologia descoperirilor funerare eneolitice de la Alba Iulia-Lumea Nouă (Cercetările 2003-2018)*. Studii de preistorie, 18, 2021, p. 87-132.
- Duday, H. (2009): *The Archaeology of the Dead. Lectures in Archaeoethnology*, Oxbow Books, Oxford.
- Gatto E. (2007): *La crémation parmi les pratiques funéraires du Néolithique récent-final en France. Méthodes d'étude et analyse de sites*, in Bulletins et mémoires de la Société d'Anthropologie de Paris, 19(3-4), 195-220.
- Gligor, M., Băcucț-Crișan, S. (2014): *Inhumation versus Cremation in Transylvanian Neolithic and Eneolithic*. Studia Antiqua et Archaeologica, XX, 37-67.
- Gligor, M., Soficar, A. eds. (2022): *Studierea și interpretarea practicilor funerare din trecut. O perspectivă bioarheologică*, Ed. Mega, Cluj-Napoca
- Guilaine, J., Zammit, J. (2005): *The Origins of War. Violence in Prehistory*, Blackwell Publishing, Oxford.

- Higham, T., Chapman, J., Slavchev, V., Gaydarska, B., Honch, N., Yordanov, Y., Dimitrova, B. (2007): *New perspectives on the Varna cemetery (Bulgaria) – AMS dates and social implications*. *Antiquity*, 81, 640-651.
- Jon, J. (2011): *Status of Spondylus Artifacts within the LBK Grave Goods*, in Fotis Ifantidis, Marianna Nikolaidou (Eds.), *Spondylus in Prehistory. New data and approaches. Contributions to the archaeology of shell technologies*, Oxford, Archaeopress, BAR International Series 2216, p. 39-45.
- Jeunesse, Ch. (1997): *Pratiques funéraires au néolithique ancien. Sépultures et nécropoles danubiennes (5500–4900 av. J.-C.)*, Paris.
- Karali, L., Gkioni M. (2006): *Burial practices in neolithic Greece: the case of tumuli*, in L. Šmejda (Ed.), *Archaeology of Burial Mounds*, Plzeň, p. 70-77.
- Kyparissi-Apostolika, N. (2005): *Tracing symbols of life and symbols of death in Neolithic archaeological context*. *Documenta Praehistorica*, XXXII, 132-144.
- Lazăr, C., Andreescu, R., Ignat Th., Florea M., Astaloș, C. (2008): *The Eneolithic Cemetery from Sultana-Malu Roșu (Călărași county, Romania)*. *Studii de Preistorie*, 5, 131-152.
- Lichter, C. (2001): *Untersuchungen zu den Bestattungssitten des Südosteuropäischen Neolithikums und Chalkolithikums*, Heidelberg.
- Roberts, Ch., Manchester, K. (2005): *The Archaeology of disease*, The History Press.
- Slavcev, V. (2010): *The Varna Eneolithic Cemetery in the Context of the Late Copper Age in the East Balkans*. D. W. Anthony, J. Chi (Eds.), *The Lost World of Old Europe. The Danube Valley, 5000-3500 BC*, Princeton University Press, 192-211.
- Teodorescu, R. (2011): *Necropolele tumulare pe teritoriul României în eneoliticul final și epoca bronzului*, Bibliotheca Brukenthal, LIV, Sibiu.
- Zvelebil, M., Pettitt, P. (2012): *Biosocial archaeology of the Early Neolithic: Synthetic analyses of a human skeletal population from the LBK cemetery of Vedrovice, Czech Republic*. *Journal of Anthropological Archaeology*, DOI:10.1016/j.jaa.2012.01.011.

8.2. Seminar	Metode de predare	Observații
1. Osteoarheologia. Estimarea sexului, vârstei Studiul paleopatologiilor	Expunere, conversație, PPT	4
2. Tehnici de excavare și înregistrare a resturilor osoase umane. Arheotanatologia. Descărnarea în preistorie. Analogii etnoarheologice.	Expunere, conversație, PPT	6
3. Bioarheologia aDNA. Stabilirea relațiilor de rudenie la populațiile preistorice Analizele de izotopi stabili (stronțiu, carbon, azot, oxigen).	Expunere, conversație, PPT	6
4. Canibalismul și antropofagia în preistorie. Studiu de caz: Herxheim (LBK)	Expunere, conversație, PPT	2
5. Trepanația. Dovezi arheologice și osteologice. Interpretări	Expunere, conversație, PPT	4
6. Violența în preistorie. Conflictul interpersonal. Trauma în cercetarea osteoarheologică. Forensic Anthropology.	Expunere, conversație, PPT	4
7. Dovezi ale sacrificiilor umane. Studiu de caz: Civilizația Moche.	Expunere, conversație, PPT	2

Bibliografie

- Arnota, R., Finger, S., Smith, C.U.M. (Eds.) (2003): *Trepanation. History, Discovery, Theory*, Swets & Zeitlinger B.V.
- Boulestin, B., Zeeb-Lanz, A., Jeunesse, C., Haack, F., Arbogast, R. M., Denaire, A. (2009): *Mass cannibalism in the Linear Pottery Culture at Herxheim (Palatinate, Germany)*. *Antiquity*, 83(322), 968-982.
- Buikstra, J., Beck, L. (2006): *Bioarchaeology*, Elsevier.
- Dawson, L., Levy, T. E., Smith, P. (2003): *Evidence of Interpersonal Violence at the Chalcolithic Village of Siqimim (Israel)*, in *International Journal of Osteoarchaeology*, 13, 115–119.
- Gligor, M. (2012): *Methodological Aspects Concerning the Contribution of Paleoanthropology and Bioarchaeological Techniques on Reconstructing the Prehistoric Human Past*. *Terra Sebus*, 4, 87-101.
- Gligor, M. (2014): *The archaeology of death: Archaeothanatology. An introduction*. *Annales Universitatis Apulensis, Series Historica*, 18/II, p. 5-9
- Gligor, M., McLeod, K. (2015): *Disposal of the dead. Uncommon mortuary practices from Alba Iulia-Lumea Nouă 2003 excavation*, în R. Kogălniceanu, M. Gligor, R. Curcă, S. Straton (Eds.), „*Homines, Funera, Astra 2*”. *Life beyond death in ancient times. Proceedings of the International Symposium on Funerary Anthropology. 23-26 September 2012, '1 Decembrie 1918' University (Alba Iulia, Romania)*, Oxford, Archaeopress, 25-41.
- Gligor, M., Soficaru, A., Fetcu, A. (2018): *Cranial fractures in 2005 Early Eneolithic multiple burial from Alba Iulia-Lumea Nouă (Romania)*. *Annales Universitatis Apulensis, Series Historica*, 22/I, 27-96
- Gligor, M., McLeod, K., Fetcu, A., Șuteu, C. (2023): *A ditch in time: A bioarchaeological analysis of the human skeletal remains discovered at Alba Iulia – Lumea Nouă (Romania)*. In R. Kogălniceanu, M. Gligor, A. Soficaru, S. Straton (Eds.), „*Homines, Funera, Astra 3-4*”. *The multiple faces of death and burials. Proceedings of the International Symposium on Funerary Anthropology. '1 Decembrie 1918' University (Alba Iulia, Romania)*, Oxford, Archaeopress, p. 47-71.
- Hunter, J., Cox, M. (2005): *Forensic Archaeology: Advances in Theory and Practice*, Routledge, London and New

York.

Katzenberg, M.A., Saunders, S.R. (2008): *Biological Anthropology of the Human Skeleton*, Second Edition, New Jersey, Wiley-Liss.

Lewis, M. (2017): *The Bioarchaeology of Children*, Cambridge University Press.

Lillie, M.C., Richards, M.P. (2000): Stable Isotope Analysis and Dental Evidence of Diet at the Mesolithic–Neolithic Transition in Ukraine, in *Journal of Archaeological Science*, 27(10), 965-972.

Lorkiewicz, W., Stolarczyk, H., Smiszkiewicz-Skwaraska, A., Zadzińska, E. (2005): An Interesting Case of Prehistoric Trepanation from Poland: Re-evaluation of the Skull from the Franki Suchodolskie Site, in *International Journal of Osteoarchaeology*, 15, p. 115–123.

Makkay, J. (2000): *An early war. The Late Neolithic mass grave from Esztergályhorváti*, Budapest.

Mays, S. (2010): *The Archaeology of Human Bones*, Routledge, London and New York.

McMahon, A., Sołtysiak, A., Weber, J. (2011): *Late Chalcolithic mass graves at Tell Brak, Syria, and violent conflict during the growth of early city-states*. *Journal of Field Archaeology*, 36(3), 201-220.

Meyer, C., Brandt, G., Haak, W., Ganslmeier, R.A., Meller, H., Alt, K.W. (2009): *The Eulau eulogy: Bioarchaeological interpretation of lethal violence in Corded Ware multiple burials from Saxony-Anhalt, Germany*. *Journal of Anthropological Archaeology*, 28(4), p. 412-423.

Orschiedt, J., Häußler, A. M., Haidle, M. N., Alt, K. W., Buitrago-Téllez, C. H. (2003): *Survival of a Multiple Skull Trauma: the Case of an Early Neolithic Individual from the LBK Enclosure at Herxheim (Southwest Germany)*. *International Journal of Osteoarchaeology*, 13, 375–383.

Orschiedt, J., Haidle, M. N. (2007): The LBK Enclosure at Herxheim: Theatre of War or Ritual Centre? References from Osteoarchaeological Investigations, in T. Pollard, I. Banks (Eds.), *War and Sacrifice. Studies in the Archaeology of Conflict*, Leiden–Boston, p. 153–167.

Schulting, R., Fibiger, L. (Eds.) (2012): *Sticks, stones and broken bones, Neolithic violence in European perspective*, Oxford University Press, Oxford.

Soficaru, A., Lăzărescu, V., Băjenaru, C., Simalcsik, A., Stăicuț, G., Ciupercă, B., Gligor, M., Timoc, C. (2025): *Localii și non-localii în provincia Scythia și Barbaricum. Discuții despre valorile izotopilor de stronțiu și oxigen*. Peuce, S.N. XXIII, p. 195-228.

Taggart, Ch. (2010): Moche Human Sacrifice: The Role of Funerary and Warrior Sacrifice in Moche Ritual Organization, in *Totem: The University of Western Ontario Journal of Anthropology*, 18(1), p. 2-13.

Zeeb-Lanz A., Arbogast, R.M., Haack, F., Haidle, M.N., Jeunesse, Ch., Orschiedt, J., Schimmelpfennig, D., van Willigen S. (2009): The LBK settlement with pit enclosure at Herxheim near Landau (Palatinate). First results, in D. Hofmann and P. Bickle (Eds.), *Creating Communities New Advances in Central European Neolithic*, Oxbow Books, Oxford.

Zimmermann, A., Hilpert, J., Wendt, K. (2009): *Estimations of Population Density for Selected Periods Between the Neolithic and AD 1800*. *Human Biology*, 81(3), 357-380.

White, T., Folkens, P. (2005): *The human bone manual*, Elsevier Academic Press.

9. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

Competențele profesionale și transversale, ariile de conținut și creditele alocate sunt în concordanță cu obiectivele programului de studii

10. Evaluare

11. Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 Metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
10.4 Curs	<i>Calitatea cunoștințelor acumulate, însușirea noțiunilor specifice disciplinei, coerența logică în expunere</i>	Examen oral	80%
10.5 Seminar/laborator	<i>Complexitatea și originalitatea temei, forma și conținutul, relevanța surselor bibliografice</i>	Referat	20%

10.6 Standard minim de performanță:

- însușirea cunoștințelor de bază dobândite la curs; capacitatea de a opera cu noțiunile specifice disciplinei;
 - redactarea unui referat care să cuprindă motivația temei, istoricul cercetărilor, metodologia de cercetare folosită, principalele aspecte tratate, concluzii, aparat critic și referințe bibliografice

Pentru promovarea disciplinei este necesară obținerea notei minime 5.

Data completării
12.09.2025

Semnătura titularului de curs

Semnătura titularului de seminar

Data avizării în departament
01.10.2025

Semnătura directorului de departament